

Şu Net Hata ve Noksan Dedikleri-4...

Haluk Dural

DPT Eski Uzmanı

Millî Merkez Genel Sekreteri

23.11.2021

Yazarın 13.12.2018 tarihli yazısından güncellenmiştir.

Geçtiğimiz ayın son günlerinde Türkiye "kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanını engellemedeki eksiklikleri" olduğu gerekçesiyle OECD'ye bağlı Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force-FATF), Türkiye'nin daha sıkı izlenmesini gerektiren **gri listeye** alındığını duyurdu.[1]

Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan'ın cari ekonomi bilimine tamamen ters "faiz sebep, enflasyon sonuçtur" teorisine uygun talimatları doğrultusunda, enflasyonu indirmek bahanesiyle T.C. Merkez Bankası Para Politikası Kurulu tarafından son aylar içinde politika faizinde yapılan indirimler, enflasyonu düşürmeye yaramadığı halde, Türk Lirasının yabancı paralar karşısında büyük oranlarda devalüe olmasına, hızla değer kaybetmesine sebep olmaktadır. Basınımızda ekonomik haberlere göre döviz kurlarını dengelemek için "net hata noksan" kaleminden ülkeye kayıt dışı döviz girdiği yönünde bilgiler yayınlanmıştır. Bu tür yazılarda, sadece ülkeye kayıt dışı olarak giren ve çıkan paralar arasındaki net tutar (ülkede kalan) konu edilmekte ancak daha vahim olan toplam para trafiğinin hacminden hiç bahsedilmemektedir.

Net Hata ve Noksan Faslı

T.C. Merkez Bankası Ödemeler Dengesi Bilanço tablosunda "Net Hata ve Noksan" adıyla görülen rakamların, **hiçbir bankada giriş ve çıkış kaydı yoktur**. Ancak bunlar anılan bilançonun dengelenebilmesi için giriş-çıkış miktarı hesapla bulunan kayıt dışı ve kaynağı belirsiz paralardır. Basında kamuoyu algısı için yumuşatılarak "gizemli para" denilen bu paralar, büyük ihtimalle **uluslararası beyaz zehir, insan ve silah kaçakçısı mafyaya ait olan veya yasa dışı yollarla, muhtemelen off-shore bankacılık işlemleriyle yurt dışına kaçırılan yerli sermaye olup, Türkiye'de aklanan kara paralarıdır**.

T.C. Merkez Bankası'nın internet sayfasında yayınlanan veriler kullanılarak, örnek mahiyetinde 2018 Haziran ayına ait bilançodan yararlanarak düzenlediğimiz Özet Tablodan görüleceği üzere; A., B., C. ve G. kalemindeki verilerin tamamı kayıt altındaki döviz hareketleridir.

Örnek Tablo		2018
T.C. Merkez Bankası Analitik Bilanço Verileri		Haziran
A.	CARİ İŞLEMLER HESABI (B+C+D) *	-21.296
B.	SERMAYE HESABI	1
C.	FİNANS HESABI	-24.560
D.	Cari, Sermaye ve Finans Hesapları	3.263
G.	REZERV VARLIKLAR	2.400
E.	NET HATA VE NOKSAN	-5.663
	BİLANÇO TOPLAMI (D+G+E)	0,00

Bilançoda bu kalemlerin çok daha ayrıntılı alt kalemleri bulunmaktadır. Bilançonun aktif ve pasifi arasındaki fark, bilanço döneminde ülkemize kayıt dışı giren ve çıkan döviz miktarı arasındaki farktır ki bu, "net hata ve noksan" diye adlandırılır. Net hata ve noksan (-) ise ülkeden yasa dışı çıkan döviz miktarı, girenden fazladır.

* : Bu kalem (-) ise "cari açık", (+) ise cari fazla olarak bilinir.

[1] : <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/gri-liste-karari-sonrasi-turkiye-icin-endise-yaratan-olasilik-1878753>

Cari İşlemler Hesabı, genel olarak negatif olduğu için "Cari Açık" diye anılır, ülkenin yurt dışı ile yaptığı dövizli işlemler için yeterince döviz bulamaması halinde ortaya çıkan döviz açığı olarak anlaşılmalıdır. Bu işlemler başlıca dört ana fasıl altında toplanır:

- 1- **Mal Dengesi:** Bir yıl içinde yapılan mal ithalatı ve ihracatı arasındaki farktır. 1950 yılından itibaren Türkiye'nin ihracatı hiçbir zaman ithalatından fazla olmadığından, özellikle 24 Ocak 1980 kararlarıyla başlayan ve Türkiye'yi batı emperyalist sisteminin açık pazarı haline getiren Özalıcı politikalar nedeniyle dış ticaret daima açık vermiş ve bu, cari işlemler hesabının hep eksi (-) olmasına yani cari açık doğmasına sebep olmuştur.
- 2- **Hizmet Dengesi:** Başlıca; taşımacılık, navlun, turizm, müteahhitlik, sigorta, finansal işlemler gibi hizmetlerin gelir ve gideri arasındaki farktır.
- 3- **Birincil Yatırım Kaynaklı Denge:** Bir ülke ile dış âlem arasındaki ücret ödemeleri ve yatırım gelirlerinin toplamına denir.
- 4- **İkincil Yatırım Kaynaklı Gelirler:** Ülkeler arasında bağış ve hibe şeklinde yapılan karşılıksız transferler, uluslararası kuruluşlara yapılan aidat ödemeleri, yurtdışında çalışan işçilerin gönderdikleri dövizler, sürekli oturmak üzere ülkeye göç edenlerin beraberinde getirdikleri paralar bu hesaba kaydedilir.

2021 Eylül		
Milyar Dolar		
Aylar	Giren +	Çıkan -
2021-01	1,094	
2021-02	1,749	
2021-03	2,368	
2021-04		523
2021-05		1,256
2021-06	3,080	
2021-07	2,564	
2021-08	2,684	
2021-09	1,756	
Toplam	15,295	1,779
Ülkede Kalan	13,516	
Toplam Trafik	17,074	

Yandaki tabloda 2021 Eylül ayı sonu itibariyle net hata ve noksan faslındaki kayıt dışı döviz hareketleri görülmektedir.[2]

Bu yılın ilk on ayında ülkemize yasa dışı yollardan girip, aklanmış kaçak döviz miktarı 15,295 milyar dolar olup çıkan döviz ise 1,779 milyar dolardır. Türk Lirasının ABD doları karşısında hızla değer kaybedip, devalüe olması nedeniyle, aklanmış kara paraların yurtdışına çıkışının durdurulduğu görülmektedir.

TCMB verilerine göre 2003-2018 Ekim sonu itibariyle 16 yılda Net Hata ve Noksan faslından Türkiye'ye giren, çıkan ve Türkiye'de kalarak, cari açığın finansmanında işe yarayan, ancak kayıt dışı olduğu için her türlü mafya, tarikat ve gladyö tarafından yapılan örtülü operasyonların

ve siyasetin finansmanında yasadışı kullanılan paraların miktarı inanılmaz boyutlardadır:

Net Hata ve Noksan dökümü		
Ocak 2003 - 2021 Eylül		
	Net Hata ve Noksan faslından	Milyar \$
1	Ülkeye Giren Kayıt dışı para	180,780
2	Ülkeden Çıkan Kayıt dışı para	118,778
3	Ülkede Kalan Kayıt dışı para (1-2)	62,002
4	Kayıt dışı para trafiği Toplamı (1+2)	299,558

Kaynak : TCMB, Ödemeler Dengesi Analitik Bilançosu

[2] : https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket/collapse_13/5932/DataGroup/turkish/bie_abanbil/

Ondokuz senelik AKP iktidarı döneminde Türkiye'ye giren-çıkran kayıt dışı para miktarı toplamı **299,558 milyar** dolardır. Bu kadar büyük para bir ülkeye, hükümetlerin bilgisi ve izni ve dahi yabancı gizli servislerin koruması olmadan girip, çıkamaz. Bu kadar büyük **kara para** trafiğini görmemek, izlememek mümkün değildir. Ancak Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ve Türkiye'yi denetleyen OECD-FATF, IMF ve benzeri uluslararası mali kuruluşlar bu büyüklükteki **kara para aklanmasını** uzun zaman görmemişlerdir.

* * *